

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo
i zaštitu okoliša Primorsko-goranske županije
Riva 10
51000 RIJEKA

Adresa: Trnjanska 37, 10000 Zagreb
Tel: +385 (0)1 61 14 867
Fax: +385 (0)1 61 55 875
E-mail: info@dvokut-ecro.hr
Web: www.dvokut-ecro.hr
MB: 0539651
OIB: 29880496238
IBAN: HR7923600001101488462

Zagreb, 16.8.2018.

NAŠ ZNAK: **D173_18_mp**

PREDMET: Pisani odgovori na primjedbe na Stratešku studiju o utjecaju na okoliš I. izmjena i dopuna Prostornog plana Primorsko-goranske županije

Javna rasprava o Strateškoj studiji o utjecaju na okoliš I. izmjena i dopuna Prostornog plana Primorsko-goranske županije (u daljnjem tekstu: Strateška studija) i Prijedlogu I. izmjena i dopuna Prostornog plana Primorsko-goranske županije (u daljnjem tekstu: Prijedlog I. izmjene i dopune Plana) trajala je od 2. srpnja do 31. srpnja 2018. godine.

Javno izlaganje o Strateškoj studiji i Prijedlogu I. izmjena i dopuna Plana je održano 18. srpnja 2018., u Malom Lošinj, u palači Fritzi, Vladimira Gortana 35, s početkom u 16.00 sati i 19. srpnja 2018., u Krku, u velikoj vijećnici Grada Krka, Trg bana Josipa Jelačića 2, s početkom u 16.00 sati.

U nastavku se nalaze obrazloženja na primjedbe sljedećih organizacija, privatnih osoba i institucija:

- Ministarstvo poljoprivrede, Ul. grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
- Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, Krešimirova 52a, 51000 Rijeka
- Inicijativa za pametan razvoj Lošinja – Čovjek po mjeri otoka, Lošinjskih brodograditelja 33, Mali Lošinj
- Nada Mužić
- Robert Ivanuš
- Zdenko Ivanuš
- Andreja Slameršek

U skladu s pristiglim primjedbama s javne rasprave prilažemo u ime nositelja zahvata odgovore na primjedbe.

U privitku dopisa dostavljamo također izmijenjenu Stratešku studiju utjecaja na okoliš I. izmjena i dopuna Prostornog plana Primorsko-goranske županije.

Temeljem Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“ br. 80/13.,153/13. i 78/15.) i Uredbe o strateškoj procjeni plana i programa na okoliš („Narodne novine“ br. 3/17) u postupku provođenja Strateške procjene utjecaja na okoliš I. Izmjena i dopuna Primorsko-goranske županije javno pravna tijela se očituju.

Razlozi za I. Izmjenu i dopunu Prostornog plana Primorsko- goranske županije su :

- stvaranje planskih pretpostavki za izgradnju kombiniranog golf igrališta na području Matalda na Punta Križa (južni dio otoka Cresa),
- povećanje proizvodnje uzgajališta bijele ribe na sjevernoj strani otoka Plavnika.

Izmjenama i dopunama Plana potrebno je izvršiti supstituciju kombiniranog golf igrališta planiranog na području Ustrina kombiniranim golf igralištem na području Matalda na Punta Križa (južni dio otoka Cresa), koja administrativno pripada Gradu M. Lošinj. U tu svrhu potrebno je odrediti površinu i lokacijske uvjete za smještaj kombiniranog golf igrališta na novoj lokaciji.

Također je planirano ispitati mogućnost povećanja kapaciteta uzgajališta na lokaciji uz otok Plavnik u okviru planirane maksimalne površine od 60 ha i odrediti maksimalni kapacitet uzgajališta u tonama godišnje.

Kombinirano Golf igralište na području Matalda planira se kao zona sporta i rekreacije sa ugostiteljsko turističkim sadržajem na površini od maksimalno 315 ha sa dva natjecateljska igrališta sa 18 polja, ranije planirane površine na području Ustrina na 200 ha, sada povećane na 315 ha gdje se jedno natjecateljsko igralište zamjenjuje sa dva igrališta. Površina za građenje unutar zone sporta i rekreacije za smještajne i prateće sadržaje sa 1,5 ha povećava

se na 3 ha, a ugostiteljsko turistička zona sa smještajnim kapacitetima i pratećim sadržajima se smanjuje sa 16 na 10 ha.

Primjedbe se temeljem Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Narodne novine“ , broj: 20/18.) odnose prvenstveno na potrebu održivog gospodarenja prostorom, zbog fragmentiranja i zauzimanja novih poljoprivrednih površina, ograničenjem zauzimanja osobito vrijednog obradivog (P1) i vrijednog obradivog (P2) poljoprivrednog zemljišta, kao i ograničenja prostornog širenje na površine pod višegodišnjim nasadima, uz zaštitu tradicijskog identiteta agrikulturnog krajolika.

Osobito vrijedno obradivo (P1) i vrijedno obradivo (P2) poljoprivredno zemljište ne može se koristiti u nepoljoprivredne svrhe, izuzev za namjene navedene člankom 22. stavka 3. Zakona o poljoprivrednom zemljištu. („Narodne novine“ , broj; 20/18.)

Temeljem Zakona o poljoprivrednom zemljištu sastavnicu okoliša „tlo“ u dijelu obuhvata poljoprivrednih površina, potrebno je obraditi kroz zaštitu poljoprivrednog zemljišta od oštećenja (degradacije, onečišćenja štetnim tvarima, premještanja tj. erozije vodom i vjetrom, iskapanja, deponiranja i nasipavanja zemljišta, te prenamjene izgradnjom objekata i infrastruktura u prostoru), odnosno definiranja mjera za otklanjanje odnosno ublažavanje utjecaja.

Navedeno treba prepoznati u **SPUO-a I. Izmjena i dopuna PPU-a Primorsko-goranske** unašanjem utjecaja prenamjene na bonitetno najvrijednije poljoprivredno zemljište kao oštećenja tla/ poljoprivrednog zemljišta u tekstu kako slijedi:

Poglavlje A.2. Odnos izmjena i dopuna PP PGŽ s drugim odgovarajućim planovima-
Potrebno je dodati i obraditi Program ruralnog razvoja.

Poglavlje B.5.1. Poljoprivreda - predmetni tekst je potrebno dopuniti iskazom boniteta poljoprivrednog zemljišta predmetnog područja zahvata.

Poglavlje B.6.2. Hidrogeološke značajke - Područje zahvata golf terena Matalda kao velikog potrošača vode predstavlja značajan pritisak na vodni resurs pogotovo u razdoblju hidrološkog minimuma kada je potrebno osigurati dodatne izvore za navodnjavanje, a zahvat se nalazi na području s dominantno visokom prirodnom ranjivošću vodonosnika.

Poglavlje F4. Vjerojatno značajan utjecaj na okoliš- Tlo - Temeljem zacrtanog u I. izmjenama i dopunama Prostornog plana Primorsko-goranske županije za kombinirano golf igralište na lokaciji Matalda određeni su sljedeći okolišni ciljevi za navedene sastavnice:

- zaštititi područja poljoprivredne proizvodnje značajne u tradicijskom smislu
- poduzeti mjere vraćanja obraslih površina za poljoprivrednu namjenu

Predmetno područje zahvata danas u dijelu predstavlja mozaik poljoprivrednih površina, (nekadašnjih maslinika) pašnjaka, livada i sl., koji su zarasli mediteranskom vegetacijom, te čine sastavni dio otočne specifične agrobioraznolikosti. Kako nije prezentiran bonitet poljoprivrednog zemljišta predmetnog zahvata, tvrdnja da je zanemariv utjecaj na predmetno zemljište nije prihvatljiv obzirom da su i male površine raspoloživog poljoprivrednog zemljišta za otočnu poljoprivrednu proizvodnju vrijedne.

U predmetnoj analizi nije obrađen element utjecaja erozije na tlo kao okolišnu kategoriju.

Održavanje golf terena zahtjeva održavanje biljnog pokrova (travnjaka), što uključuje primjenu navodnjavanja, zaštitnih sredstava (herbicida, fungicida, insekticida) i gnojiva na tlu travnjaka, uslijed čega su mogući negativni utjecati na tlo, kao i na podzemne vode.

Poglavlje F9.1. - Gospodarske djelatnosti -Šumarstvo i lovstvo - spomenut je i neutralan utjecaj na tlo i poljodjelsku proizvodnju. Predmetna gospodarska djelatnost treba biti obrađena pod poljodjelska proizvodnja. Predmetni utjecaj trajne prenamjene poljoprivrednog zemljišta odnosno gubitak resursa za poljoprivrednu proizvodnju ne može biti okarakteriziran kao neutralan.

Poglavlje H.1. - Prijedlozi mjera za ublažavanje utjecaja na okoliš pod Tlo dodati Poljoprivredna proizvodnja.

Kao Mjeru treba shodno navedenom odrediti da se iz iz obuhvata golf terena izuzmu površine zapuštenih maslinika, odnosno zapuštene površine nekadašnjih maslinika u cilju vraćanja poljoprivrednoj namjeni. Potrebno je očuvati linijske elemente putova i suhozida odnosno pokrova pašnjačkih zajednica, kao dijela tradicijskog izričaja ovog dijela agrikuturnog krajobraza, za nesmetanu ispašu stoke.

Planiranom bilancom voda za potrebe funkcioniranja samih terena igrališta odnosno za potrebe smještajnih kapaciteta ne smije se ugroziti potrebe za vodom prioritetnih korisnika iz javne vodoopskrbe posebice za sušna razdoblja (za potrebe poljoprivredne proizvodnje) obzirom da je jedino izvorište (jezero Vrana) bez alternative snabdijevanja za slučaj nepredviđenih okolnosti zbog specifičnosti toga akvatičkog sustava i rizika od njegova precrpljenja u uvjetima povećanja crpljenih količina za navodnjavanje.

Obzirom na značajne rizike od mogućeg onečišćenja okolišnih resursa zbog korištenja zaštitnih sredstava (herbicida, fungicida, insekticida) i gnojiva na tlu za održavanje travnjaka, treba Mjerom uvjetovati upotrebu ekoloških sredstava za njegu travnjaka i ostalih nasada za područje cijelog obuhvata.

Posebno je odrediti Mjere zaštite tla od erozije.

Tablica F.1 Moguć utjecaj provedbe I. ID PP PGŽ na općekorisne funkcije šuma područja obuhvata, na koju se referira u primjedbi, ne obrađuje utjecaje na tlo i poljodjelsku proizvodnju već obrađuje moguć utjecaj provedbe Prijedloga I. izmjena i dopuna Plana na općekorisne funkcije šuma, što je jasno vidljivo i iz naziva tablice. Utjecaj na tlo i poljodjelsku proizvodnju u ovom slučaju je jedna od općekorisnih funkcija šuma na način kako ih opisuje čl. 4, stavak (1) točka 3. Zakona o šumama (NN 68/18). S obzirom na to da se gubitkom šumskog područja do kojega će doći za potrebe izgradnje golf igrališta ni na koji način neće utjecati na poljodjelsku proizvodnju, utjecaj na ovu komponentu općekorisnih funkcija šuma okarakteriziran je kao neutralan. Utjecaj na tlo i poljoprivrednu proizvodnju obrađen je u poglavlju utjecaja na tlo i poljoprivrednu proizvodnju.

U poglavlju A.2. ODNOS IZMJENA I DOPUNA PP PGŽ S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM PLANOVIMA u tablicu A.1: Odnos I. izmjena i dopuna PP PGŽ s drugim odgovarajućim strategijama, planovima i programima na državnoj razini je dodan Program ruralnog razvoja 2014.-2020.

Bonitetna vrijednost tala na predmetnoj lokaciji dodana je u poglavlje B.5.1. Poljoprivreda.

U poglavlju F.4. Vjerojatno značajni utjecaji na tlo obrazložen je utjecaj na tlo i poljoprivredu sukladno niskoj bonitetnoj vrijednosti tala predmetnog područja. Također, u predmetnom poglavlju dodan je pasus koji se odnosi na utjecaj erozije na tlo.

Mjere vezane uz zaštitu starih stabala maslina i maslinika, suhozida, pašnjaka kao i onečišćenja tla regulirane su Postojećem PP PGŽ i I. izmjenama i dopunama PP PGŽ. Radi izbjegavanja ponavljanja mjera koje se već primjenjuju u postojećem PP PGŽ i mjera koje su definirane Prijedlogom I. izmjena i dopuna Plana u poglavlju H.1. predmetnog dokumenta dane su samo dodatne mjere koje nisu sadržane u navedenoj PP dokumentaciji (Poglavlje. H. Mjere zaštite okoliša i program praćenja stanja okoliša).

Dio primjedbe koji se odnosi na navodnjavanje obrazložena je u poglavlju F.3. Vode i more.

Poštovana,

sukladno Vašem dopisu (KLASA:351-01/16-04/66; URBROJ:2170/1-03-08/6-18-123) od 19. lipnja 2018. godine, a vezano za traženje mišljenja o Prijedlogu I. izmjena i dopuna Prostornog plana Primorsko-goranske županije i Strateške studije o utjecaju na okoliš I. Izmjena i dopuna Prostornog plana Primorsko-goranske županije, te uvidom u dokumentaciju putem stranice www.zavod.hr, želimo Vas izvijestiti da Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije nema primjedbi na Prijedlog I. izmjena i dopuna Prostornog plana Primorsko-goranske županije i Stratešku studiju o utjecaju na okoliš I. Izmjena i dopuna Prostornog plana Primorsko-goranske županije. Želimo Vam predložiti da prilikom postupka provedbe I. izmjena i dopuna Prostornog plana Primorsko-goranske županije i Strateške studije o utjecaju na okoliš I. Izmjena i dopuna Prostornog plana Primorsko-goranske županije koristite slijedeće javno dostupne dokumente:

- 1) Izvještaj o ispitivanju zdravstvene ispravnosti vode za piće na području Primorsko-goranske županije za 2017. godinu, koji je dostupan na web stranici Zavoda:

http://www.zzjzpgz.hr/publikacije/vode_izvjestaj_2017.pdf,

- 2) Kvaliteta zraka na području Primorsko-goranske županije–objedinjeni izvještaj za 2017. godinu koji je dostupan na web stranici Zavoda:

<http://www.zzjzpgz.hr/publikacije/kakvoća-zraka-na-području-PGZ-objedinjeni-izvjestaj-za-2017.pdf>;

- 3) Kakvoća mora na morskim plažama na području PGŽ U 2017. godini:

<http://www.zzjzpgz.hr/publikacije/izvjestaj-more-2017.pdf>.

Strateška studija nadopunjena je traženim javno dostupnim dokumentima.

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike odredilo je obavezu provedbe *Glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu* (Klasa UP/I-612-07/16-71, urbroj 517-07-2-2-16-4 od 7. Studenog 2016). Strateška studija utjecaja na okoliš I. izmjena i dopuna PP PGŽ sadrži poglavlje *Glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu* (str. 110-131).

Ključno je pitanje na koje *Glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu* treba odgovoriti jest je li moguće isključiti značajan utjecaj zahvata na ciljeve očuvanja i cjelovitosti ekološke mreže. Glavnom ocjenom procijenjen je umjeren negativni utjecaj, dakle odgovoreno je da je moguće isključiti značajan utjecaj zahvata, ali to nije ničim potkrijepljeno.

Članak 6 (3) Direktive Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. propisuje da „U svjetlu zaključaka procjene utjecaja na područje i sukladno odredbama stavka 4., nadležna tijela državne vlasti odobravaju plan ili projekt tek nakon što se uvjere da on neće negativno utjecati na cjelovitost dotičnog područja“.

Direktivom o staništima u *Glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu* izravno mora biti ugrađeno načelo predostrožnosti, a potvrđuje to presuda Europskog suda C 258/11. Odobriti se može samo plan ili zahvat ako su nadležna tijela sigurna da plan ili zahvat neće imati trajne značajne negativne utjecaje na cjelovitost područja.

Razmatrana OPEM sadrži niz nalaza koji su po svojoj prirodi preliminarni i nemaju potkrijepe, stoga temeljem ovoga dokumenta nije moguće zaključiti da plan neće značajno negativno utjecati na EM.

Glavne ocjene prihvatljivosti planskih dokumenata (SPP – strategija, planova i programa) imaju niz posebnosti u odnosu na glavne ocjene na razini zahvata. Naime, one uvelike ovise o vrsti, opsegu i pojedinosti u SPP. U Prilogu I. Smjernice za ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu; SPUO Hrvatska - IPA 2010 projekt „Jačanje kapaciteta za provedbu strateške procjene utjecaja na okoliš (SPUO) na regionalnoj i lokalnoj razini“, Zagreb lipanj 2014., navodi se: *Većina SPP ima jednu opću značajku: sadrže mnogo manje konkretnih i/ili lokaliziranih elemenata kada se usporede s dokumentima koji se prilažu pri ocjeni zahvata. Iz te činjenice slijede dvojake posljedice. S jedne je strane teško doći do zaključka o značaju utjecaja, a ponekad i nemoguće. S druge je strane „paleta“ različitih razvojnih scenarija i stoga mogućih utjecaja, paradoksalno, znatno veća.“ Također, „...slično kao i sa strateškom procjenom utjecaja na okoliš, svrha glavne ocjene prihvatljivosti na razini SPP nije utvrđivanje utjecaja odredbenih elemenata SPP na područja ekološke mreže sa sigurnošću. Njezina je svrha otkrivanje onih elemenata koji će sigurno imati (vjerojatan) negativan utjecaj i njihovo uklanjanje iz SPP ili njihova izmjena na način da se izbjegnju takvi utjecaji. Međutim, većini svih preostalih elemenata i dalje će nedostajati pojedinosti potrebne za uvjerljivu ocjenu utjecaja. Stoga je druga svrha glavne ocjene prihvatljivosti na razini SPP ukazati na one elemente koji se ne mogu sa sigurnošću ocijeniti i istaknuti potrebu za naknadnom detaljnom glavnom ocjenom u kasnijim fazama projektiranja zahvata.*

Predmetna Strateška procjena utjecaja na okoliš (SPUO), kao i glavna ocjena se provode za županijski prostorni plan, koji zbog članka 412. kojim se dozvoljava neposredna provedba plana za građevine i zahvate od županijskog i državnog interesa, u koje ulazi i golf igralište Matalda, ima nešto više informacija o mogućnostima izgradnje predmetnog zahvata. Ipak, ti podaci nisu detaljni kao opisi zahvata (idejno rješenje) koji se koristi za pripremu studije o utjecaju zahvata na okoliš (SUO) sklopu postupka procjene utjecaja na okoliš (PUO) i ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu (OPEM).

Upravo poštujući načelo predostrožnosti propisan je niz mjera koje su formulirane na način da se mogu uvrstiti u Odredbe plana (jer se jedino takve mjere i mogu propisivati u SPUO za PP), od kojih neke uključuju obveze budućeg nositelja zahvata za provedbom detaljnih istraživanja koji će omogućiti ocjenu prihvatljivosti na razini zahvata (kada budu poznati stvarni tehnički i prostorni podaci o samom zahvatu).

Također, **napominjemo kako nalazi SPUO, pa tako niti poglavlja glavne ocjene, ne prejudiciraju rezultate OPEM na razini zahvata.**

U nastavku je komentar izrađivača Plana vezano za podatke korištene prilikom izrade I. Izmjena i dopuna PP PGŽ:

Prije pristupanja izradi Prijedloga I. Izmjene i dopune Plana procijenjeno je **kako je potrebno dopuniti postojeće podatke o prirodnim osobitostima lokaliteta Matalda i njegovog šireg okruženja, kao i podatke o raspoloživim resursima potrebnim za planiranje i realizaciju zahvata.** Spomenuti postojeći podaci uključivali su, između ostalog, kartu staništa iz Priloga III Pravilnika o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima (NN 88/14), Standard Data Form za područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove Ekološke mreže Natura 2000: HR2001358 Otok Cres, HR3000007 Cres – rt Suha – rt Meli , HR3000161 Cres – Lošinj i za područje očuvanja značajna za ptice –POP HR1000033 Kvarnerski otoci. Zbog toga su prije donošenja Odluke o izradi Prijedloga I. Izmjene i dopune Plana provedena multidisciplinarna istraživanja lokaliteta Matalda (terenska istraživanja ali i obrada raspoloživih podataka npr. pri analizi vodnog potencijala lokaliteta Matalde obrada niza hidroloških podataka, analiza satelitskih termalnih infracrvenih snimaka...) koja su objedinjena u elaboratu Golf igralište Matalda na području Punta Križa na otoku Cresu - istraživanje mogućnosti lociranja (Urbing d.o.o., Zagreb, studeni 2015.). Dodatno je provedeno istraživanje podmorja i obale uvale Toverašćica (Prirodoslovni muzej Rijeka, voditelj projekta M. Arko-Pijevac, Rijeka, kolovoz 2015.). Rezultati ovih ciljanih istraživanja, uz ostala saznanja o prostoru predmetnog lokaliteta i njegove šire okolice, su uzeta kao temelj za izradu Prijedloga I. Izmjena i dopuna Plana. Navedene podloge su omogućile provođenje zoniranje obuhvata zahvata prema stupnju osjetljivosti u odnosu na prirodne i krajobrazne osobitosti (na ovaj način golf se prilagodio prostoru a ne obratno). Cilj ove, jedne od osnovnih mjera zaštite, koja je u daljnjoj izradi Prijedloga I. Izmjene i dopune Plana diktirala smještaj sadržaja u prostoru i određivanje uvjeta gradnje, bio je upravo sprječavanje uništavanja, degradacije i fragmentacije rijetkih i vrijednih staništa, a posebno ciljanih staništa ekološke mreže te generalno očuvanje izvornosti krajobraza. Također, za svaku zonu definirane

su konkretne prirodne vrijednosti koje je potrebno očuvati, kao i mjere za zaštitu pojedinih sastavnica okoliša i smanjenja opterećenja na okoliš (konkretne mjere za predmetni lokalitet).

U daljnjoj fazi realizacije zahvata, u slučaju prihvaćanja Prijedloga I. izmjena i dopuna Plana, bit će potrebno za zahvat izraditi studiju o utjecaju na okoliš i provesti ocjenu prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu. Prethodno je potrebno izraditi idejni projekt a uvjeti za njegovu izradu sveobuhvatno su definirani Prijedlogom I. izmjena i dopuna Plana. Uz to, Prijedlogom I. izmjena i dopuna Plana, a temeljem SPUO, definirana su ciljana, dodatna istraživanja koja treba provesti tijekom postupka izrade studije o utjecaju zahvata na okoliš a sve sa svrhom da se u daljnjem postupku omogući što kvalitetnija procjena utjecaja zahvata na okoliš, ciljeve očuvanja i cjelovitost ekološke mreže.

I. Nisu navedeni svi aspekti plana koji mogu utjecati na ciljeve očuvanja

- Dokument se površno bavi utjecajem planiranih igrališta, a ne i građevina turističko-ugostiteljske namjene 400 smještajnih jedinica sa 800 ležajeva u fazi gradnje i naročito u fazi dugogodišnje eksploatacije, što će stvarati kumulativni utjecaj na ekološku mrežu smanjenjem područja, svjetlosnim zagađenjem, bukom, stvaranjem vodne neravnoteže, utjecajem otpadnih voda, ograđivanjem područja, prometom na kopnu, moru i zračnom prometu.

U cijeloj glavnoj ocjeni sagledavan je utjecaj kombiniranog golf igrališta, odnosno zajedno se sagledavao utjecaj golf igrališta i izgradnje smještajnih (nepoznato nam je otkud je uzet podatak o 400 smještajnih jedinica) i drugih infrastrukturnih objekata. Razmotreni su mogući utjecaji na razini strateške glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu. Detaljna analiza spomenutih utjecaja provest će se u sklopu procjene utjecaja na okoliš zahvata u sklopu kojeg se mora provesti postupak ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu.

- OPEM ne razmatra ukupnu površinu formiranja nove građevinske čestice od 325 ha, nego se bavi samo golf terenima. Dokument ni na koji način ne vrednuje utjecaj planiranog ograđivanja područja, vjerojatno ogradom pod niskim naponom, na ekološku mrežu (izlaganje Plana u Malom Lošinj 19.7.2018.)

Pod terminom *građevinska čestica* podrazumijeva se određeni prostor unutar kojeg je samo na određenoj površini moguće građenje, dok ostale površine imaju drugu namjenu. Prilikom razmatranja utjecaja kombiniranog golfskog igrališta razmotrene su sve njegove komponente, pa tako i elementi koji nisu tereni za golf.

U uvjetima za uređenje građevinske čestice čl. 412. točkom 26. Kombinirano golfsko igralište Matalda navedeni su detaljni podaci o postocima površina na kojima se moraju očuvati prirodna obilježja prostora sukladno zonaciji prostora (Grafički prikaz A.3: Lokacija i obuhvat kombiniranog golf igrališta, str. 26). Tako se u okviru

zahvata moraju obavezno zadržati potpuno očuvana prirodna obilježja površina u zoni A, najmanje 80 % površina u zonama B₁, B₂, B₃ i B₄ te najmanje 65 % površina u zoni C.

Potrebno je napomenuti da na uvjet potpunog očuvanja zatečenog prirodnog obilježja pojedinih površina, sukladno prijedlogu Odredbi za provođenje I. izmjena i dopuna Plana ne utječe dozvoljeno smještanje prirodnih površina golfskog igrališta na njima, sanacijska sječa zbog sprječavanja procesa sukcesije te izvedba specificiranih radova koji se ne smatraju građenjem. Definicija *prirodne površine golfskog igrališta* koja se koristi u Prijedlogu I. Izmjena i dopuna Plana glasi: *prirodne površine golfskog igrališta koje se ni na koji način ne uređuju, već se zadržavaju potpuno očuvanoga zatečenoga prirodnog obilježja i to tijekom gradnje, rekonstrukcije, održavanja i uporabe osnovne građevine*. Iz svega navedenog je vidljivo da, sukladno Odredbama za provođenje I. izmjena i dopuna Plana, na području koje je planirano za kombinirano golf igralište neće se prenamijeniti ukupna površina građevinskih čestica.

Ograđivanje prostora može se izvesti na više načina koji ne moraju nužno stvarati negativne posljedice za faunu, pa tako i ciljeve ekološke mreže, pogotovo ako neće biti elektrificirana. Mogući negativni utjecaji ograđivanja prostora moći će biti analizirani u sklopu procjene utjecaja na okoliš na razini zahvata kada će biti poznati detalji o karakteristikama ograde.

- **Dokument ne spominje pitanje otpadnih voda i njihov utjecaj na ekološku mrežu.**

Odvodnja otpadnih voda nije odvojeno analizirana jer je čl. 412. točkom 26. Kombinirano golfsko igralište Matalda, stavkom 5. Interni infrastrukturni sustavi Odredbi za provođenje I. izmjena i dopuna Plana propisano da se sanitarne otpadne vode pročišćavaju se u jednom centralnom ili više manjih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda obvezno do propisanog stupnja pročišćavanja, čime je utjecaj otpadnih voda na strateškoj razini prihvatljiv za ekološku mrežu.

- **Dokument spominje desalinizaciju kao način dobivanja potrebnih količina vode, ali ne razmatra posljedice procesa desalinizacije na ekološku mrežu.**

Prijedlogom I. izmjena i dopuna Plana omogućuje se korištenje desalinizacije za dobivanje vode, no nije poznato hoće li se primjenjivati, u kojoj količini i kakva će se tehnologija primjenjivati, što će biti podaci poznati za procjenu na razini zahvata.

- **Dokument pogrešno iznosi da je za pristup području potrebna obnova već postojećih prometnica, a ne izgradnja te navodi da je pristupna cesta već postojeća u prostornom planu. Postojeća prometnica je uska cesta kojom je moguć promet samo u jednom smjeru. Izgradnjom ceste županijskog značaja te izgradnjom pristupnih puteva području plana bit će značajno povećan utjecaj na EM. Gradnja i korištenje uskog lokalnog puta i ceste županijskog značaja prema velikom turističkom resortu na EM ne mogu biti isti, dakle ovaj aspekt plana nije naveden i adekvatno vrednovan.**

U Strateškoj studiji u sklopu poglavlja F.10. MOGUĆI KUMULATIVNI UTJECAJI naveden je kao kumulativni utjecaj na postojeću infrastrukturu (prometnice, luke, energetske objekti) zbog povećanog prometa i povećane potrebe za energijom te da je prije realizacije zahvata neophodno potrebno unaprijediti i modernizirati postojeću prometnu i energetska infrastrukturu što je navedeno i u postojećem Prostornom planu Primorsko-goranske županije (PP PGŽ).

U Odredbama za provođenje trenutno važećeg PP PGŽ u članku 381. navodi se sljedeće:

11.2.5. Mjere prometnog sustava

Članak 381.

Organizaciju prometnih tokova provesti uz optimalno korištenje svih raspoloživih prometnih kapaciteta na moru i kopnu, a naročito u uspostavi županijskoga javnoga putničkog prijevoza.

Mjere poboljšanja prometnog toka osigurati kvalitetnom regulacijom i organizacijom prometnih tokova uz osiguranje maksimalne dostupnosti do pojedinih sadržaja.

Za realizaciju istog iskoristit će se sva postojeća dokumentacija kao npr. Prostorno-prometna integralna studija Primorsko-goranske županije (IGH d.d. Zagreb), izrađena u sklopu izrade Prostornog plana Primorsko-goranske županije.

a) Prijenosna elektroenergetska mreža

Članak 207.

Razvoj prienosne elektroenergetske mreže Županije planira se kao sastavni i nedjeljivi dio elektroenergetskog sustava Republike Hrvatske. Sukladno maksimalno predviđenim proizvodnim elektroenergetskim objektima, na ovom području se planira realizacija 400 kV, 220 kV i 110 kV elektroenergetske mreže.

Članak 210.

Prostornim planovima uređenja općine ili grada obvezno predvidjeti prostore za trafostanice. Za izgradnju transformatorskih stanica određuju se sljedeće površine:

- 1. transformatorsko postrojenje 400/220 kV otvorene (AIS) izvedbe: do 20 ha.*
- 2. transformatorsko postrojenje 220/110 kV otvorene (AIS) izvedbe: do 5 ha,*
- 3. postrojenje 110/x kV otvorene (AIS) izvedbe do 2 ha,*
- 4. postrojenje 110/x kV zatvorene (GIS) izvedbe do 0,5 ha.*

Za realizaciju istog iskoristit će se sva postojeća dokumentacija kao npr. Razvoj prienosne mreže 400, 220 i 110 kV na području PGŽ u razdoblju od 2005. do 2030. godine (HEP d.d. Zagreb), izrađena u sklopu izrade Prostornog plana Primorsko-goranske županije.

Unaprjeđenje infrastrukturne mreže je već planirano prethodnim PP PGŽ za koji je provedena SPUO, koja je također uključivala glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu (GOEM). U glavnoj ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu I. izmjena i dopuna PP PGŽ je razmatran negativan utjecaj prometnice u vidu fragmentacije. Trenutno prema lokaciji vodi lokalna prometnica, njenim očekivanim proširenjem postojeći utjecaj fragmentacije kroz antropogeno korištenje prostora će se lokalno intenzivirati, kao što je i navedeno u GOEM. Prema PPUG Mali Lošinj („Službene novine Primorsko-goranske županije”, broj 13/08, 13/12, 26/13, 05/14, 42/14, 25/15 proč.tekst, 32/15 teh.ispr., 32/16 i 37/16) do lokacije Matalda vodi 10(20)kV kabel. Kao što je i navedeno u GOEM, moguće je da će se navedeni sustavi morati unaprijediti, no utjecaj je ocijenjen kao slab i lokalan.

- Dokument pogrešno navodi da se radi o obnovi elektrodistribucijskog sustava te da će odobrenjem plana doći samo do lokalnog i slabog intenziviranja već postojećih sustava na EM. Nema postojećeg elektrodistribucijskog sustava na području plana a za potrebe opskrbe električnom energijom golfigrališta i ostalih planiranih hotelskih, društvenih i poslovnih objekata, igrališta, parkinga i rekreacijskih površina potrebna je izgradnja nove infrastrukture, čiji utjecaj u fazi gradnje niti kasnije nije vrednovan *Glavnom ocjenom prihvatljivosti za ekološku mrežu.*

Vidi odgovor gore.

- **Studija bilance vode nije sastavni dio OPEM.**

Studija bilance voda će moći biti uključena u OPEM analizu na razini zahvata, kad ista bude dostupna.

- Planom nije utvrđena lokacija helidroma, dakle nije moguće ocijeniti utjecaj izgradnje i korištenja tog objekta na EM.

U glavnoj ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu I. izmjena i dopuna PP PGŽ navodi se kako je moguć negativan utjecaj na ciljne vrste ptica uslijed rada helidroma, koji će dodatno biti analiziran u sklopu ocjene prihvatljivosti zahvata, kada budu poznati tehnički podaci helidroma.

- Prostornim planom nije definirana lokacija planiranog pristana, privezišta i sidrišta te nije moguće ocijeniti utjecaj izgradnje i korištenja ovih površina na naselja posidonije (planirano je 300 m² kopnene površine pristana, akvatorij privezišta 7.200 m² i sidrište 10.000 m²).

Neovisno o tome što nije poznata točna lokacija pristana, privezišta i sidrišta glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu I. izmjena i dopuna PP PGŽ propisuje preventivnu mjeru (*Pristan te sidrište ili privezište ne smiju se graditi iznad prioritarnog stanišnog tipa Naselja posidonije (Posidonion oceanicae) (1120*)*) što je

potrebno utvrditi recentnim ronilačkim istraživanjima ili je potrebno predvidjeti izvedbu građevina prihvatljivu za ciljno stanište.), kako bi se usmerila daljnja razrada projekta. Nadalje, detaljna analiza i za taj aspekt zavata će se provesti na razini zahvata.

Glavnom ocjenom prihvatljivosti za ekološku mrežu nisu, dakle, identificirani svi aspekti plana koji mogu utjecati na ciljeve očuvanja niti su identificirana sva opterećenja okoliša unutar EM.

Na strateškoj razini su analizirani pretpostavljeni pokretači utjecaja te su poštujući načelo predostrožnosti dane mjere kojima se želi ograničiti mogući utjecaji zahvata. **Opet napominjemo kako nalazi SPUO, uključujući GOEM, ne prejudiciraju rezultate OPEM na razini zahvata.**

II. Trenutno dostupni podaci o mogućem utjecaju plana na stanišne tipove i prioritetne vrste nisu dostatni

Na str. 100 Strateške studije utjecaja na okoliš navedeno je: „Kao što je navedeno u poglavlju B.7., na području obuhvata I. ID PP PGŽ nalazi se veliki broj staništa navedenih u Prilogu II i Prilogu III Pravilnika o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima (NN 88/14). S obzirom na zastarjelost i veliku nepreciznost sadašnje karte staništa (minimalna jedinica kartiranja 9 ha), trenutno dostupni podaci ne mogu se smatrati u potpunosti vjerodostojnim.“

S obzirom na ovu tvrdnju samog izrađivača OPEM i Strateške studije, potkrijepljenu listom izvora podataka, razvidno je da izrađivač OPEM nije mogao i nije niti sačinio *Ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu* koja bi ispunila zahtjev iz čl. 6 (3), da nema nikakve znanstvene i stručno opravdane sumnje o prisutnosti značajnih negativnih utjecaja.

Strana 100, te poglavlje B.7. BIORAZNOLIKOST se odnosi na bioraznolikost, a ne na GOEM u kojoj se prilikom ocjene utjecaja koristila *nova karta staništa*, odnosno Karta kopnenih nešumskih staništa (HAOP, 2016.).

- Standard Data Form za područje HR2001358 Otok Cres i za područje HR100003: Kvarnerski otoci u rubrici kvaliteta podataka navode oznake P (temeljem procjene) M (umjereno, parcijalni podaci). Temeljem ovakvih procjena nije moguće bez dodatnih istraživanja odgovoriti na pitanja koliko je velika populacija prioritetnih vrsta na području plana, koliki dio populacije bi bio uništen ili ostao bez staništa zbog primjene plana. Za ocjenu zahvata ovi podaci nisu dovoljni i moraju biti dopunjeni na temelju drugih izvora, prije svega na temelju prikupljenih terenskih podataka. Jedino tada je moguće ispuniti uvjet Suda EU koji je potvrdio da su „pouzdana i ažurirana podaci o ciljnim vrstama i stanišnim tipovima neophodni“ (Provedbena Odluka Komisije od 11. srpnja 2011. o formatu podatka o područjima za područja Natura 2000 (2011/484/EU).

Prilikom glavne ocjene, kako se radi o ocjeni na strateškoj razini, korišteni su raspoloživi podaci uključujući SDF obrasce. Uzimajući u obzir moguće utjecaje provedbe plana, kao i predviđajući na koja pitanja bi dokumentima zaštite prirode trebalo odgovoriti, te poštujući načelo predostrožnosti propisane su mjere koje su formulirane na način da se mogu uvrstiti u Odredbe plana (jer je takve mjere i mogu propisivati u SPUO za PP), neke u vidu ograničenja, a neke uključuju obveze budućeg nositelja zahvata za provedbom detaljnih istraživanja koji će omogućiti ocjenu prihvatljivosti na razini zahvata (kada budu poznati stvarni tehnički i prostorni podaci o samom zahvatu). **Napominjemo kako nalazi SPUO, pa tako niti poglavlja glavne ocjene, ne prejudiciraju rezultate OPEM na razini zahvata.**

Dodatno svraćamo pažnju na komentar izrađivača Plana vezano za podatke korištene prilikom izrade Prijedloga I. Izmjena i dopuna Plana koji je dan u prvom odgovoru.

- U obrazloženju ocjene značaja mogućeg utjecaja na područje ekološke mreže HR 1000033 Kvarnerski otoci izrađivač OPEM navodi: “Kako bi se izbjegao navedeni utjecaj (ometanje lokalno prisutnih jedinki bjeloglavih supova i ptica grabljivica) predložena je mjera ciljanih istraživanja kojima bi se utvrdila rasprostranjenost ovog ciljnog stanišnog tipa i postavljanje zaštitnih zona“. Polazno istraživanje referentnog stanja nije mjera ublažavanja, nego preduvjet za ispravnu ocjenu prihvatljivosti (koji očigledno nije zadovoljen).

Vidi odgovor gore.

- U poglavlju *Mjere ublažavanja štetnih posljedica provedbe I. izmjena i dopuna PP PGŽ na pojedina područja EM* navodi se: „Prije izrade projektne dokumentacije u području zaštite okoliša i prirode u sklopu izrade studije o utjecaju na okoliš/poglavljja glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu provesti ciljana istraživanja rasprostranjenosti i karakteristika ciljnog stanišnog tipa Mediteranske povremene lokve (3170*), kao i ciljnih vrsta ekološke mreže koje lokve podržavaju te provesti analizu pedoloških, geoloških, hidroloških i hidrogeoloških karakteristika oko lokvi koje bi mogle utjecati na unos hranjivih tvari i pesticida u lokve.“ Glavna studija ne sadrži nikakve podatke o broju i lokalitetima lokvi. U obrazloženju značaja mogućeg utjecaja navedeno je (str.120):“ Stanišni tip Mediteranske povremene lokve (3170*) nije prikazan na karti staništa, no poznato je da na istočnoj strani otoka Cresa, na području Matalda, postoji veći broj lokvi.“ Ciljna istraživanja, dakle, mada nužna, nisu ugrađena u OPEM.

Kako bi se nedvojbeno utvrdilo ima li djelovanje zahvata mogući značajno negativni utjecaj na ciljeve očuvanja nekog područja i cjelovitost područja, za svaku ciljnu vrstu i stanišni tip – **48 ciljnih vrsta i 11 stanišnih tipova** - treba razmotriti doticaj s načinima djelovanja zahvata u prostoru i vremenu. One ciljne vrste i stanišni tipovi za koje je jasno da postoji utjecaj na njih trebaju biti predmet ocjene, a ne planiranje budućih istraživanja nakon što je već ocijenjen značaj mogućeg utjecaja. Svrha cijelog postupka jest spriječiti nastanak nepovratnih promjena u prirodi, a ne dobiti jasne dokaze o postojanju utjecaja nakon što je područje ekološke mreže oštećeno. Tijekom postupka OPEM trebalo je utvrditi vjerojatnost značajnog negativnog djelovanja na ciljne stanišne tipove i ciljne vrste područja ekološke mreže, a ne tek planirati istraživanja.

Vidi odgovor gore.

III. Varijantna rješenja

Provjera alternativnih rješenja ne treba biti dio ocjene prihvatljivosti jer je propisana člankom 6(4), a ne člankom 6(3), (C-241/08 Komisija protiv Francuske) i jedina upotrebna svrha ovog poglavlja bi bio utjecaj na donositelje odluka u smjeru odobravanja plana.

Postupak analize varijantnih rješenja izradivač OPEM proveo je s obzirom na dvije moguće lokacije i s obzirom na izvore vode.

Obje su analizirane lokacije dijelovi EM Natura 2000. Analiza obje lokacije se svodi na izračunavanje udjela stanišnih tipova u ukupnoj površini rezerviranoj za provedbu plana, pri čemu su oba postotka dovoljno velika da se može zaključiti kako će provedba plana na oba lokaliteta izazvati značajan negativni utjecaj – 14,78% područja plana i 37,85% područja alternativnog rješenja.

Da bi se dobio ovaj omjer u korist lokacije Plana korištena je zanimljiva metodologija kojom su iz udjela površine Plana rezervirane za golf izuzeti sljedeći stanišni tipovi s obrazloženjem da nisu navedeni kao ciljevi očuvanja područja:

„Iako na području obuhvata I. ID PP PGŽ pridolazi i šumski stanišni tip E.8.3.1 - Čiste, vazdazelene šume i makije crnike s mirtom te stanišni tip D.3.4.2.3 - Sastojine oštrogličaste borovice koji su kao takvi navedeni u Prilogu II (Popis svih ugroženih i rijetkih stanišnih tipova od nacionalnog i europskog značaja zastupljenih na području Republike Hrvatske) i Prilogu III (Popis ugroženih i rijetkih stanišnih tipova zastupljenih na području Republike Hrvatske značajnih za ekološku mrežu natura 2000) Pravilnika o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima, ovi stanišni tipovi nisu navedeni kao ciljevi očuvanja predmetnog područja ekološke mreže.“

Izrađivač u završnoj napomeni navodi:“ Međutim točne površine i lokacije predmetnog staništa - cilja očuvanja ovoga područja ekološke mreže utvrdit će se tek terenskim rekognosciranjem na razini zahvata, kada će se i propisati adekvatne mjere ublažavanja potencijalnog negativnog utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže HR2001358 - Otok Cres“.

Slijedom navoda izrađivača OPEM o nepostojanju točnih površina i lokacija može se u analizi varijantnih rješenja jedino utvrditi da izrađivač nije za potrebe izrade OPEM raspolagao validnim podacima.

Jednaki je površni postupak primijenjen pri analizi varijantnih rješenja s obzirom na izvore vode, pri čemu analiza lokacije plana pokazuje potrebu složenih postupaka za dobivanje vode potrebne za navodnjavanje golf igrališta, dok se izvori vode u varijantnom rješenju uopće ne spominju.

Posebice valja istaknuti činjenicu da ničim nije obrazloženo lociranje golf igrališta baš u područjima ekološke mreže, odnosno nije opravdano razmatranje upravo analiziranog varijantnog rješenja, a ne nekog trećeg rješenja. Čak i da je dokaziv strateški interes Primorsko-goranske županije da baš na području krškog otoka Cresa ima golf teren kao vrhunac turističke ponude, na otoku Cresu pa čak i u istom radijusu udaljenosti od sjedišta investitora na čiji se zahtjev rade izmjene i dopune PP PGŽ postoje manje vrijedna područja, u smislu *Direktive o staništima* i u smislu *Kriterija i smjernica za planiranje golfskih igrališta*. Lokaciju Matalde stručne podloge opisuju kao područje vrlo visoke biološke i krajobrazne vrijednosti, jedno od vrjednijih na čitavom Sredozemlju, dok Kriteriji upućuju: „U odabiru područja za gradnju golfskog igrališta prednost treba dati području sa što manjim brojem zahtjeva za različitim oblicima zaštite, kao i predjelima manje prirodne i krajobrazne vrijednosti.“

Kako je za SPUO potrebno analizirati varijantna rješenja (poglavlje I. OBRAZLOŽENJE NAJPRIHVATLJIVIJEG VARIJANTNOG RJEŠENJE I. IZMJENA I DOPUNA PP PGŽ I OPIS PROVEDENE PROCJENE), sukladno obveznom sadržaju strateške studije, ona su trebala biti i sadgledana u odnosu na ekološku mrežu, pa je spomenuto poglavlje napravljeno kao podloga za ukupna razmatranja u poglavlju I.

Mjere ublažavanja

Mjere ublažavanja koje je ovlaštenik naveo za smanjenje negativnih utjecaja na EM:

Važećim Odredbama za provođenje PP PGŽ za golf igrališta su već postavljena sljedeća ograničenja koja se odnose na korištenje autohtonih vrsta te raspoloživost vode za navodnjavanje: Članak 390. Golf igrališta planirati na način da u najmanjoj mogućoj mjeri utječu na prostor planirane izgradnje i kakvoću okoliša (postojeći sastav zemljišta, hidrološke i hidrogeološke prilike i autohtone životne zajednice na lokalitetu). Potrebno je upotrijebiti sastav biološkog materijala (različite vrste trava, grmolikog bilja te drveća) koji je kompatibilan lokalnim vrstama, a unesene vrste se moraju prostorno ograničiti i pojačano održavati.

Relevantno za područje EM HR2001358 Otok Cres i HR 1000033 Kvarnerski otoci: Kako se u tim zonama neće tretirati travnjaci, ublažit će se biokumulacija i eutrofikacija u lokvama, a ujedno će se smanjiti buka i direktno ometanje što će pozitivno utjecati na lokalne populacije faune, a osobito ptica.

Mjere ublažavanja su samo one mjere koje su izravno ili neizravno povezane s određenim zahvatom i smanjuju njegov utjecaj na ciljne vrste i stanišne tipove područja ekološke mreže. Opće mjere zaštite okoliša ili mjere koje su obvezne prema drugim propisima nisu mjere ublažavanja prema Direktivi o staništima, osim ako se izričito ne odnose na utjecaje na ciljne vrste i stanišne tipove na području ekološke mreže. Mjere ublažavanja koje ovlaštenik predloži trebaju biti specifične, tj. povezane s pojedinim ciljnim vrstama i stanišnim tipovima na određenom području; mora biti jasno na koji način (i u kojoj mjeri) smanjuju značajnost utjecaja. Članak 390. važećeg Prostornog plana PGŽ je navođenje općenitog načela, a ne opis mjere.

Tretiranje kemijskim sredstvima površine golf terena na kojem će se nalaziti dva natjecateljska igrališta (I. izmjene i dopune PP PGŽ - Odredbe za provođenje – 6. – najveća dozvoljena površina pojedinog igrališta iznosi 120 ha na kojem površine terena za igru mogu zauzeti do 21 ha, uređene površine golfskog igrališta na smiju zauzeti više od 10 ha) svakako mora imati značajno negativni učinak na područje EM Upotreba kemijskih zaštitnih sredstava mogla bi imati naročito značajan negativan utjecaj na prioritetnu vrstu 5378 *Osmoderma barnabita* navedena na području EM HR2001358 Otok Cres i koja je navedena u Crvenoj listi IUCN (International Union for Conservation of Nature).

Mjere ublažavanja svakako moraju biti i realistične, a tvrdnja u OPEM da se na golf terenima neće tretirati travnjaci to svakako nije.

Kako se radi o glavnoj ocjeni u sklopu strateške procjene, mjere koje se mogu propisati su one koje se mogu uključiti u sam plan te čine ograničenja pri daljnjoj razradi projekta ili je usmjeravaju ili su pak zahtjevi za buduće nositelje zahvata. Kako prostorni plan predviđa korištenje autohtonih vrsta i racionalno korištenje vode, nisu propisan dodatne mjere kojima bi cilj bio isti, a to je zaštita staništa koja, između ostalih vrsta, nastanjuju ciljne vrste.

Tekst *Kako se u tim zonama neće tretirati travnjaci, ublažit će se bioakumulacija i eutrofikacija u lokvama, a ujedno će se smanjiti buka i direktno ometanje što će pozitivno utjecati na lokalne populacije faune, a osobito ptica.* je ušao u krivi redak, jer se odnosi na mjeru niže, a to je formiranje zaštitne zone oko lokvi, u kojoj je zabranjeno tretiranje vegetacije kemijskim sredstvima (pesticidi, fertilizatori). Tablica je izmijenjena sukladno navedenome.

Mjera koja je propisana glavnom ocjenom (2. *Za održavanje uređenih površina golfskog igrališta koristiti najmanju moguću količinu kemijskih zaštitnih sredstava, maksimalno ograničiti njihovo prostorno korištenje i kontrolu vremena primjene (ovisno o meteorološkim, sezonskim i drugim aspektima). Prilikom izbora kemijskih sredstava uvažiti načela netoksičnosti, biorazgradivosti i visokoselektivnog djelovanja.*) je dopuna članku 412. točkom 26. Kombinirano golfsko igralište Matalda, stavkom 10. Mjere (način) sprječavanja nepovoljnih utjecaja na okoliš i prirodu, a) Zaštita prirodne baštine na kopnu alineja 1. - *ako se pri odabiru postupka za održavanje terena za igru odluči za klasičan postupak (postupak uz primjenu kemikalija) potrebno ga je predvidjeti na način da se dugoročno omogući njegovo prevođenje u organski tj. u postupak održavanja bez primjene kemikalija. To podrazumijeva kontrolirano korištenje pesticida i gnojiva (korištenje kemijskih sredstava sa što manjim štetnim učinkom, kontrola intenziteta i vremena korištenja) te sadnju autohtonih, otpornijih vrsta trava.*

1. Zaštitu prioritetnog stanišnog tipa Mediteranske povremene lokve (3170*), kao i ciljnih vrsta predmetnih područja ekološke mreže koje dolaze na tim lokacijama osigurati:

- formiranjem zaštitne zone oko pojedine lokve najmanje širine 20 m u kojoj se moraju zadržati prirodna obilježja prostora
- u zaštitnoj zoni zabranjeno je tretirati vegetaciju kemijskim sredstvima (pesticidi, fertilizatori)
- prije izrade projektne dokumentacije u području zaštite okoliša i prirode u sklopu izrade studije o utjecaju na okoliš/poglavlja glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu provesti ciljana istraživanja rasprostranjenosti i karakteristika ciljnog stanišnog tipa Mediteranske povremene lokve (3170*), kao i ciljnih vrsta ekološke mreže koje lokve podržavaju te provesti analizu pedoloških, geoloških, hidroloških i hidrogeoloških karakteristika oko lokvi koje bi mogle utjecati na unos hranjivih tvari i pesticida u lokve.

Ciljana istraživanja nisu mjera ublažavanja štetnih utjecaja. Ciljano istraživanje je već u fazi donošenja OPEM trebalo biti temelj za argumentaciju uspješnosti mjera ublažavanja. Nedostatak ovih istraživanja za koje ovlaštenik navodi da su potrebna jasno dokazuje da je učinkovitost mjere formiranja zaštitne zone od 20 m upitna jer ne postoje podaci o pedološkim, geološkim, hidrološkim i hidrogeološkim karakteristikama terena oko lokvi koje bi mogle utjecati na unos hranjivih tvari i pesticida u lokve. Također nikakvim istraživanjima potkrijepljena veličina koridora od 20 m teško da može zaštititi lokve od ulaska pesticida s područja dva natjecateljska golf igrališta sa po 18 polja koja se nalaze u neposrednoj blizini lokvi pa je ova mjera navedena paušalno.

Kako se radi o prostornom planu, ovom mjerom je iz predostrožnosti propisana minimalna zaštitna zona, koja će se može po potrebi, u sklopu ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu na razini zahvata, a temeljem propisanih istraživanja, i povećati.

2. Za održavanje uređenih površina golfskog igrališta koristiti najmanju moguću količinu kemijskih zaštitnih sredstava, maksimalno ograničiti njihovo prostorno korištenje i kontrolu vremena primjene (ovisno o meteorološkim, sezonskim i drugim aspektima). Prilikom izbora kemijskih sredstava uvažiti načela netoksičnosti, biorazgradivosti i visokoselektivnog djelovanja.

Ova je mjera općenita, nije dovoljno specifična i kvantificirana te nema plan praćenja provedbe mjere. Ako se primjenjuju mjere ublažavanja, njihovu je učinkovitost potrebno pratiti na temelju programa praćenja predloženog u sklopu glavne ocjene. Taj program mora biti usmjeren na pojedine ciljne stanišne tipove i ciljne vrste na koje je potrebno smanjiti utjecaj primjenom mjera ublažavanja. Posebno je potrebno obrazložiti koja kemijska sredstva i u kojim količinama neće utjecati na zaštićene vrste insekata vrste mirišljavi samotar (*Osmoderma eremita*) koji ima status prioritetne vrste. Studija glavne ocjene ne sadrži prijedlog programa praćenja i izvješćivanja, kojem je cilj praćenje izvršavanja propisanih mjera ublažavanja na ekološku mrežu s obzirom na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže. Program praćenja i izvješćivanja potrebno je usmjeriti na one ciljne vrste i stanišne tipove na koje se odnose predložene mjere ublažavanja te ih detaljno obrazložiti.

Obrazloženje predloženih mjera mora biti dovoljno detaljno da je iz njega vidljivo na koji način i u kojoj mjeri predložene mjere ublažavanja smanjuju pojedini utjecaj predmetnog zahvata. Te je pretpostavke potrebno potkrijepiti izračunima, obrazloženim procjenama ili drugim načinima kvantifikacije. S obzirom na primjenu načela predostrožnosti tijekom cijelog postupka OPEM i mjere ublažavanja moraju osigurati ublažavajući učinak.

Navedena mjera je propisana poštujući načelo predostrožnosti, a moći će biti detaljnije razrađena u sklopu ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu. Program praćenja i izvješćivanja za pojedine ciljne vrste i stanišne tipove također može biti razrađen u sklopu ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu, za čiju će provedbu biti odgovoran budući nositelj zahvata.

3. Prilikom krajobraznog uređenja održati heterogenost staništa (izmjenjivanje otvorenih travnjaka s grmolikom i drvenastom vegetacijom).

Ova mjera u vezi je sa ocjenom značajnog mogućeg utjecaja u kojoj se navodi: „Stanište pod NKS kodom C.3.5.1 (Istočnojadranski kamenjarski pašnjaci submediteranske zone) odgovara ciljnom stanišnom tipu Istočno submediteranski suhi travnjaci (*Scorzoneretalia villosae*) (62A0). Ovo stanište, kao i ostala staništa prostora na kojem je planirana izgradnja kombiniranog golf igrališta, bit će izmijenjena zbog sjetve neautohtonih trava, vjerojatno monokultura. Također je moguć negativan utjecaj na lokalne populacije ciljnih vrsta uslijed prenamjene staništa koja koriste lokalno prisutne jedinke. S ciljem ublažavanja utjecaja, propisana je predmetnom studijom mjera za održanje heterogenosti staništa.“ Izrađivač OPEM nije naveo kako će na ograđenom području od 325 ha, od kojih će 260 ha biti podvrgnuto različitim intervencijama u prostoru, gradnji, sječi i sadnji monokulture krajobraznim uređenjem biti očuvana cjelovitost područja. Ova odredba također nema karakter mjere jer je paušalna, nije kvantificirana, nije određeno na kojem prostoru, koliko velikom i s kojim zaštitnim učinkom bi hortikulturno uređenje drvenastom i grmolikom vegetacijom osiguralo cjelovitost EM.

Na ukupnom području od 325 ha nije predviđena izgradnja ili prenamjena staništa, kao niti na 260 ha jer su Prijedlogom I. izmena i dopuna Plana ograničene površine koje se mogu prenamijeniti.

U uvjetima za uređenje građevinske čestice čl. 412. točkom 26. Kombinirano golfsko igralište Matalda navedeni su detaljni podaci o postocima površina na kojima se moraju očuvati prirodna obilježja prostora sukladno zonaciji prostora (Grafički prikaz A.3: Lokacija i obuhvat kombiniranog golf igrališta, str. 26). Tako se u okviru zahvata moraju obavezno zadržati potpuno očuvana prirodna obilježja površina u zoni A, najmanje 80 % površina u zonama B₁, B₂, B₃ i B₄ te najmanje 65 % površina u zoni C.

Potrebno je napomenuti da na uvjet potpunog očuvanja zatečenog prirodnog obilježja pojedinih površina, sukladno prijedlogu Odredbi za provođenje I. izmjena i dopuna Plana ne utječe dozvoljeno smještanje prirodnih površina golfskog igrališta na njima, sanacijska sječa zbog sprječavanja procesa sukcesije te izvedba specificiranih radova koji se ne smatraju građenjem. Definicija *prirodne površine golfskog igrališta* koja se koristi u Prijedlogu I. Izmjena i dopuna Plana glasi: *prirodne površine golfskog igrališta koje se ni na koji način ne uređuju, već se zadržavaju potpuno očuvanoga zatečenoga prirodnog obilježja i to tijekom gradnje, rekonstrukcije, održavanja i uporabe osnovne građevine*. Iz svega navedenog je vidljivo da, sukladno Odredbama za provođenje I. izmjena i dopuna Plana, na području koje je planirano za kombinirano golf igralište neće se prenamijeniti ukupna površina građevinskih čestica.

4. Prije izrade projektne dokumentacije u području zaštite okoliša i prirode u sklopu izrade studije o utjecaju na okoliš/poglavlja glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu provesti ciljana istraživanja rasprostranjenosti ciljnih stanišnog tipa Stijene i strmci (klifovi) mediteranskih obala obrasli endemičnim vrstama i *Limonium spp.* (1240) te u spomenutim dokumentima postaviti odgovarajuće zaštitne zone kako bi se ublažio utjecaj na ciljni stanišni tip i lokalno prisutne jedinice faune ptica.

Ciljana istraživanja nisu mjera ublažavanja štetnih utjecaja. Zaštitne zone kao mjera ublažavanja utjecaja trebaju biti konkretno lokalizirane i kvantificirane u OPEM.

Prostornim planom, člankom 412. točkom 26. Kombinirano golfsko igralište Matalda, stavkom 8. Uvjeti za uređenje građevne čestice, podstavkom a) Uvjeti za potpuno očuvanje zatečenoga prirodnog obilježja prostora alinejom 1 se ograničava:

- tijekom gradnje, rekonstrukcije, uporabe i održavanja složene građevine kombiniranog golfskog igrališta je u okviru zahvata obvezno zadržati potpuno očuvanoga zatečenog prirodnog obilježja:

- površinu označenu na grafičkom prilogu oznakom A

- najmanje 80% kopnenog dijela pojedinačnih površina označenih na grafičkom prilogu oznakama B1, B2, B3 i B4, primjenjivo na svaku površinu zasebno

a alinejom 2 navodi se koje su aktivnosti dozvoljene u tim zonama.

Navedenim se ograničavaju aktivnosti koje se mogu provoditi u blizini navedenih stanišnih tipova. Mjerom je propisano točno određivanje zaštitnih zona, što će biti moguće u procjeni na razini zahvata, kada budu poznate karakteristike zahvata. Kako se zone ne bi postavljale paušalno, dan je zahtjev za dodatna istraživanja.

5. Pristan te sidrište ili privezište ne smiju se graditi iznad prioritarnog stanišnog tipa Naselja posidonije (*Posidonion oceanicae* 1120) što je potrebno utvrditi recentnim ronilačkim istraživanjima ili je potrebno predvidjeti izvedbu građevina prihvatljivu za ciljno stanište.

Istraživanja naselja posidonije trebala su biti dio OPEM i kao rezultat tih istraživanja u planiranim izmjenama PP PGŽ trebala bi se nalaziti konkretna zabrana gradnje, odnosno uvjetovan tip gradnje. Na ovaj način izrečena mjera je nedovoljno konkretna i ne smanjuje značajno negativan utjecaj na području stanišnog tipa 1120 izgradnjom pristana (300 m² kopnene površine) te akvatorija privezišta 7.200 m² i sidrišta 10.000 m².

Svrha predlaganja mjera ublažavanja je na ovaj način promašena te ne daje odgovor na pitanje mogu li utjecaji zahvata na EM biti ublaženi.

Glavna ocjena se radi na temelju plana i u njemu raspoloživih podataka. Kako lokacije pristana, sidrišta ili privezišta nisu još određene, u GOEM je dana preventivna mjera kojom se usmjerava daljnji razvoj zahvata koji mora uvažiti zahtjeve zaštite ciljnog stanišnog tipa.

Još jednom vraćamo pažnju na komentar izrađivača Plana vezano za podatke korištene prilikom izrade I. Izmjena i dopuna PP PGŽ dan u prvom odgovoru.

KUMULATIVNI UTJECAJ

Na str. 97. Strateške studije utjecaja na okoliš u poglavlju Kumulativni utjecaj navodi se: „Sa stajališta zaštite voda u smislu postizanja navedenih okolišnih ciljeva vezanih za vode, najprihvatljiviji potencijalni vodni resursi su korištenje kišnice skupljene s vodonepropusnih površina unutar zone zahvata golf igrališta i popratnih sadržaja, korištenje pročišćenih otpadnih voda te korištenje desalinizirane morske vode. Na taj način neće se smanjiti količinsko stanje podzemne vode te bi se smanjile količine ispuštenih pročišćenih otpadnih voda u more. Navedeni potencijalni vodni resursi ne smiju utjecati na dosadašnje stanje vodnih resursa (prvenstveno Vransko jezero). Za održavanje travnjaka na golf igralištima koriste se gnojiva i pesticidi. U slučaju neadekvatne primjene gnojiva i pesticida te obzirom na činjenicu da šire područje lokacije zahvata predstavlja krško područje, može doći do unošenja onečišćujućih tvari u podzemne vode. Sa stanovišta potrebe za vodom ali i drugih potencijalnih utjecaja (gnojiva, pesticidi) trebaju se sagledavati i kumulativni utjecaji s drugim postojećim i planiranim zahvatima. Na širem području u krugu od (10 km) planirane lokacije kombiniranog golf igrališta nalaze se (ili su planirane) sljedeće površine: ugostiteljskoturistička gospodarska namjena (8 lokacija); naselje veće od 25 ha (1 lokacija); naselja manja od 25 ha (4 lokacije); uzgajališta ribe na moru (2 lokacije); morska luka posebne namjene županijskog značaja – luka brodogradilišta (1 lokacija) te luka nautičkog turizma državnog značaja – marina (1 lokacija).

Kumulativni utjecaj ovih područja i područja golfa prvenstveno će se ispoljiti kroz povećane potrebe za vodom te povećanim količinama sanitarnih otpadnih voda.“

Glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu ne bavi se, međutim, kumulativnim utjecajem ovih područja i projekata na ciljne vrste i stanišne tipove EM.

Navedeni projekti nisu posebno analizirani, s obzirom da je 2011. godine provedena SPUO za cijeli Prostorni plan PGŽ u sklopu kojega je provedena i glavna ocjena prihvatljivosti.

Nada Mužić

Sadržaj primjedbe istovjetan je sadržaju Inicijative za pametan razvoj Lošinja – Čovjek po mjeri otoka, Lošinjskih brodograditelja 33, Mali Lošinj.

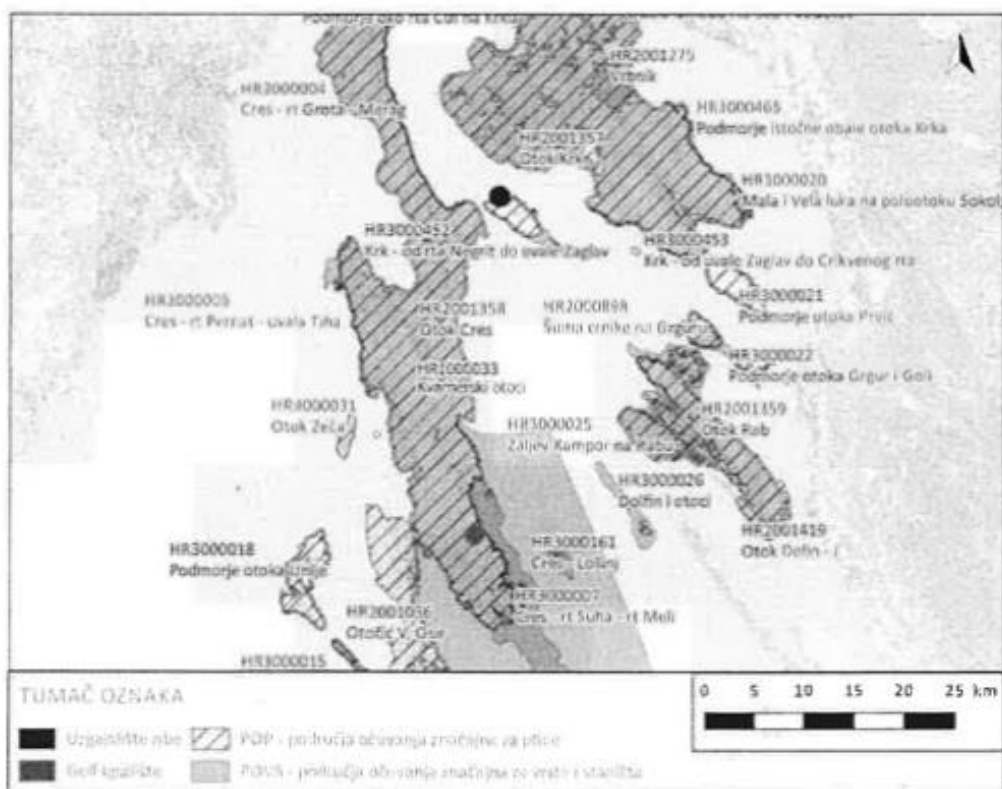
Robert Ivanuš

Sadržaj primjedbe istovjetan je sadržaju Inicijative za pametan razvoj Lošinja – Čovjek po mjeri otoka, Lošinjskih brodograditelja 33, Mali Lošinj.

Zdenko Ivanuš

Sadržaj primjedbe istovjetan je sadržaju Inicijative za pametan razvoj Lošinja – Čovjek po mjeri otoka, Lošinjskih brodograditelja 33, Mali Lošinj.

Planirana izmjena, premještanje lokacije za izgradnju kombiniranog golf igrališta na područje Matalda, nalazi se unutar granica ekološke mreže HR2001358 Otok Cres i HR1000033 Kvarnersko otoci. Planirana izmjena nalazi se zapadno od područja HR3000161 Cres – Lošinj i HR3000007 Cres - rt Suha – rt Meli.

Grafički prikaz G.1: Izvod iz karte ekološke mreže na širem području planiranih izmjena
Izvor: Internetske stranice Web portala – informacijskog sustava zaštite prirode, <http://www.biportal.hr/>

Prema EU Direktivi o staništima područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) HR2001358 Otok Cres proglašeno je za ekološku mrežu za 14 ciljnih vrsta i 11 ciljnih staništa. Ciljna vrsta mirišljavi samotar (*Osmoderma eremita*) ima status prioritetne vrste i ciljni stanišni tip Mediteranske povremene lokve 3170* imaju status prioritetnog staništa. To znači, da ova vrsta i stanišni tip EU zahtijeva posebnu pažnju za njihovo očuvanje. Ovu područje je proglašeno i za područje očuvanja značajno za ptice (POP) HR1000033 Kvarnerski otoci za 34 ciljne vrste ptica.

U Strateškoj studiji utjecaj izgradnje kombiniranog golf igrališta na području Matalda u ekološkoj mreži Natura 2000 i na ciljne vrste je samo naveden, ali nije dokazan argumentima, kao što to

zahtijeva EU zakonodavstvo. Strateška studija nije presudila utjecaj golf igrališta na 14 ciljnih vrsta po Direktivi o staništima i 34 ciljnu vrsta ptica po Direktivi o pticama. Manjkava je i procjena utjecaja na stanišne tipove, posebno na prioritetni stanišni tip Mediteranske povremen loke 3170*, kojih lokacije i površine u studiji nisu prikazane, no poznato je da na istočnoj strani otoka Cresa, na području Matalda, postoji veći broj lokvi. Očekivan je negativni utjecaj na ovo prioritetno stanište kroz bioakumulaciju sredstava za tretiranje travnjaka i eutrofikaciju zbog korištenja umjetnih mineralnih gnojiva, zbog čega je predložena mjera formiranja zaštitnih zona oko lokva. Na strani 128 Strateške studije kao mjera ublažavanja utjecaja propisana je izrada studije o utjecaju na okoliš/ poglavlje Glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu / provesti ciljna istraživanja rasprostranjenosti i karakteristika ciljnog stanišnog tipa Mediteranske povremene lokve (3170*), kao i ciljnih vrsta ekološke mreže koje lokve podržavaju te provesti analizu pedoloških, geoloških, hidroloških i hidrogeoloških karakteristika oko lokvi koje bi mogle utjecati na unos hranljivih tvari i pesticida u lokve. Na strani 100, Strateške studije utjecaja na okoliš piše: »S obzirom na zastarjelost i veliku nepreciznost sadašnje karte staništa (minimalna jedinica kartiranja 9 ha), trenutno dostupni podaci ne mogu se smatrati u potpunosti vjerodostojnim.« Ove pmanjkavosti trebale bi ve biti istražene u ovoj fazi, jer bez tih učinaka nije moguće donijeti odluku o utjecaju plana na područje, ciljne vrste i stanišne tipove koji štite Natura 2000.

Predmetna glavna ocjena je pripremljena koristeći raspoložive podatke, sukladno karakteru glavne ocjene koja je pripremljena u sklopu Strateške procjene utjecaja na okoliš. Glavne ocjene prihvatljivosti planskih dokumenata (SPP – strategija, planova i programa) imaju niz posebnosti u odnosu na glavne ocjene na razini zahvata. Naime, one uvelike ovise o vrsti, opsegu i pojedinosti u SPP. U Prilogu I. Smjernice za ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu; SPUO Hrvatska - IPA 2010 projekt „Jačanje kapaciteta za provedbu strateške procjene utjecaja na okoliš (SPUO) na regionalnoj i lokalnoj razini“, Zagreb lipanj 2014., navodi se: *Većina SPP ima jednu opću značajku: sadrže mnogo manje konkretnih i/ili lokaliziranih elemenata kada se usporede s dokumentima koji se prilažu pri ocjeni zahvata. Iz te činjenice slijede dvojake posljedice. S jedne je strane teško doći do zaključka o značaju utjecaja, a ponekad i nemoguće. S druge je strane „paleta“ različitih razvojnih scenarija i stoga mogućih utjecaja, paradoksalno, znatno veća.“ Također, „...slično kao i sa strateškom procjenom utjecaja na okoliš, svrha glavne ocjene prihvatljivosti na razini SPP nije utvrđivanje utjecaja odredbenih elemenata SPP na područja ekološke mreže sa sigurnošću. Njezina je svrha otkrivanje onih elemenata koji će sigurno imati (vjerojatan) negativan utjecaj i njihovo uklanjanje iz SPP ili njihova izmjena na način da se izbjegnu takvi utjecaji. Međutim, većini svih preostalih elemenata i dalje će nedostajati pojedinosti potrebne za uvjerljivu ocjenu utjecaja. Stoga je druga svrha glavne ocjene prihvatljivosti na razini SPP ukazati na one elemente koji se ne mogu sa sigurnošću ocijeniti i istaknuti potrebu za naknadnom detaljnom glavnom ocjenom u kasnijim fazama projektiranja zahvata.*

Predmetna Strateška procjena utjecaja na okoliš (SPUO), kao i glavna ocjena se provode za županijski prostorni plan, koji zbog članka 412. kojim se dozvoljava neposredna provedba plana za građevine i zahvate od županijskog i državnog interesa, u koje ulazi i golf igralište Matalda, ima nešto više informacija o mogućnostima izgradnje predmetnog zahvata. Ipak, ti podaci nisu detaljni kao opisi zahvata (idejno rješenje) koji se koristi za

pripremu studije o utjecaju zahvata na okoliš (SUO) sklopu postupka procjene utjecaja na okoliš (PUO) i ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu (OPEM).

Upravo poštujući načelo predostrožnosti propisan je niz mjera koje su formulirane na način da se mogu uvrstiti u Odredbe plana (jer se jedino takve mjere i mogu propisivati u SPUO za PP), od kojih neke uključuju obveze budućeg nositelja zahvata za provedbom detaljnih istraživanja koji će omogućiti ocjenu prihvatljivosti na razini zahvata (kada budu poznati stvarni tehnički i prostorni podaci o samom zahvatu).

Također, **napominjemo kako nalazi SPUO, pa tako niti poglavlja glavne ocjene, ne prejudiciraju rezultate OPEM na razini zahvata.**

Mjera vezana za buduće dokumente zaštite okoliša i prirode je dana poštujući načelo predostrožnosti, kako bi se unaprijed budućeg nositelja zahvata upozorilo na obveze, kao i moguća dodatna ograničenja u prostoru koja će se moći utvrditi na razini zahvata kad će biti poznate sve karakteristike zahvata.

Strana 100, te poglavlje B.7. BIORAZNOLIKOST se odnosi na bioraznolikost, a ne na GOEM u kojoj se prilikom ocjene utjecaja koristila *nova karta staništa*, odnosno Karta kopnenih nešumskih staništa (HAOP, 2016.).

U nastavku je komentar izrađivača Plana vezano za podatke korištene prilikom izrade I. Izmjena i dopuna PP PGŽ:

Prije pristupanja izradi Prijedloga I. Izmjene i dopune Plana procijenjeno je **kako je potrebno dopuniti postojeće podatke o prirodnim osobitostima lokaliteta Matalda i njegovog šireg okruženja, kao i podatke o raspoloživim resursima potrebnim za planiranje i realizaciju zahvata.** Spomenuti postojeći podaci uključivali su, između ostalog, kartu staništa iz Priloga III Pravilnika o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima (NN 88/14), Standard Data Form za područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove Ekološke mreže Natura 2000: HR2001358 Otok Cres, HR3000007 Cres – rt Suha – rt Meli , HR3000161 Cres – Lošinj i za područje očuvanja značajna za ptice –POP HR1000033 Kvarnerski otoci. Zbog toga su prije donošenja Odluke o izradi Prijedloga I. Izmjene i dopune Plana provedena multidisciplinarna istraživanja lokaliteta Matalda (terenska istraživanja ali i obrada raspoloživih podataka npr. pri analizi vodnog potencijala lokaliteta Matalde obrada niza hidroloških podataka, analiza satelitskih termalnih infracrvenih snimaka...) koja su objedinjena u elaboratu Golf igralište Matalda na području Punta Križa na otoku Cresu - istraživanje mogućnosti lociranja (Urbing d.o.o., Zagreb, studeni 2015.). Dodatno je provedeno istraživanje podmorja i obale uvale Toverašćica (Prirodoslovni muzej Rijeka, voditelj projekta M. Arko-Pijevac, Rijeka, kolovoz 2015.). Rezultati ovih ciljanih istraživanja, uz ostala saznanja o prostoru predmetnog lokaliteta i njegove šire okolice, su uzeta kao temelj za izradu Prijedloga I. Izmjena i dopuna Plana. Navedene podloge su omogućile provođenje zoniranje obuhvata zahvata prema stupnju osjetljivosti u odnosu na prirodne i krajobrazne osobitosti (na ovaj način golf se prilagodio prostoru a ne obratno). Cilj ove, jedne od osnovnih mjera zaštite, koja je u daljnjoj izradi Prijedloga I. Izmjene i dopune Plana diktirala smještaj sadržaja u prostoru i određivanje uvjeta gradnje,

bio je upravo sprječavanje uništavanja, degradacije i fragmentacije rijetkih i vrijednih staništa, a posebno ciljnih staništa ekološke mreže te generalno očuvanje izvornosti krajobraza. Također, za svaku zonu definirane su konkretne prirodne vrijednosti koje je potrebno očuvati, kao i mjere za zaštitu pojedinih sastavnica okoliša i smanjenja opterećenja na okoliš (konkretne mjere za predmetni lokalitet).

U daljnjoj fazi realizacije zahvata, u slučaju prihvaćanja Prijedloga I. izmjena i dopuna Plana, bit će potrebno za zahvat izraditi studiju o utjecaju na okoliš i provesti ocjenu prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu. Prethodno je potrebno izraditi idejni projekt a uvjeti za njegovu izradu sveobuhvatno su definirani Prijedlogom I. izmjena i dopuna Plana. Uz to, Prijedlogom I. izmjena i dopuna Plana, a temeljem SPUO, definirana su ciljana, dodatna istraživanja koja treba provesti tijekom postupka izrade studije o utjecaju zahvata na okoliš a sve sa svrhom da se u daljnjem postupku omogući što kvalitetnija procjena utjecaja zahvata na okoliš, ciljeve očuvanja i cjelovitost ekološke mreže.

Područje je zaštićeno i zbog prioritetne vrste mirišljavi samotar (*Osmoderma eremita*). Ocjena plana golf igrališta na ovu vrstu kukaca nije izvedena. Upotrebljavanje kemikalija može značiti nestanak ove vrste na tom području. Također, odredba o tome da gdje god je to moguće ne treba uklanjati stara i polusrušena stabla (koja su stanište ovog insekta), nije dovoljno precizna, nije kvantificirana, nema provedbene mjere i upitno je bi li uopće bila efikasna s obzirom na obuhvat Plana i veličinu površina koje će biti izložene sječi i sijanju monokulture koju će trebati tretirati kemijskim sredstvima. Ova studija utjecaja na okoliš trebala bi dati odgovore na pitanja:

- kako je velika populacija ovog kukaca na tom području,
- koji su njegovi habitati / staništa,
- koja je veličina trenutno prisutna na tom području i koji će dio biti uništen ovim planom,
- kako će se smanjiti negativni učinci. Mjere ublažavanja utjecaja moguće je propisati samo kad će se znati ovi osnovni podaci. Podaci su osnova za procjenu novog projekta ili plana i izradu mjera ublažavanja utjecaja.

S obzirom da se radi o glavnoj ocjeni na strateškoj razini mjere koje se mogu propisati su one koje se mogu uključiti u sam plan te čine ograničenja pri daljnjoj razradi projekta ili je usmjeravaju, ili su pak zahtjevi za buduće nositelje zahvata. U glavnoj ocjeni je moguć utjecaj upotrebe pesticida na entomofaunu razmatran kao jedan od mogućih utjecaja kombiniranog golf igrališta. Sam plan već predviđa minimalnu upotrebu pesticida čl. 412. točka 26. Kombinirano golfsko igralište Matalda, stavak 10. Mjere (način) sprječavanja nepovoljnih utjecaja na okoliš i prirodu, a) Zaštita prirodne baštine na kopnu alineja 1. - *ako se pri odabiru postupka za održavanje terena za igru odluči za klasičan postupak (postupak uz primjenu kemikalija) potrebno ga je predvidjeti na način da se dugoročno omogući njegovo prevođenje u organski tj. u postupak održavanja bez primjene kemikalija. To podrazumijeva kontrolirano korištenje pesticida i gnojiva (korištenje kemijskih sredstava sa što manjim štetnim učinkom, kontrola intenziteta i vremena korištenja) te sadnju autohtonih, otpornijih vrsta trava.* Kao dopuna toj odredbi je dana mjera glavne ocjene 2. *Za održavanje uređenih površina golfskog igrališta koristiti najmanju moguću količinu kemijskih zaštitnih sredstava, maksimalno*

ograničiti njihovo prostorno korištenje i kontrolu vremena primjene (ovisno o meteorološkim, sezonskim i drugim aspektima). Prilikom izbora kemijskih sredstava uvažiti načela netoksičnosti, biorazgradivosti i visokoselektivnog djelovanja.)

Na ova pitanja trebalo bi odgovoriti za svih 14 vrsta zaštićenih prema Direktivi o staništima i za 34 vrsta ptica zaštićenih prema Direktivi o pticama. U smjernicama *EU Assessment of plans and projects* na str. 25 zapisano je, kad nema dovoljno informacija tada je potrebno izvesti istraživanja i steći informacije. Prvi korak u Ocjeni utjecaja na okoliš je identificirati ciljeve zaštite Natura 2000 područja i utvrditi utjecaj planova na ciljeve zaštićenog područja. Na stranici 26 zapisane su koje informacije treba imati za propisnu ocjenu utjecaja na okoliš ("Popis za provjeru informacija za pravilnu procjenu - Information checklist for the appropriate assessment ") koji uključuje informacije o dinamici staništa, vrstama i njihovoj ekologiji.

Kako se prosuđuje utjecaj na cjelovitost područja Natura 2000 zapisano je na stranici 28 i 29. Također treba procijeniti i promjene dinamike u vezi s tlom i vodom. Biljke i životinje koje definiraju strukturu i/ ili funkciju područja; za koliko će se smanjiti područja ciljnih stanišnih tipova, za koliko će se smanjiti populacije ciljnih vrsta, za koliko će se smanjiti bioraznolikost područja ... Ako nema

dovoljno informacija o vrstama i stanišnim tipovima, onda treba izvesti dodatna istraživanja.

Upotrijebljene metode trebaju biti ponovljive i u većini slučajeva treba osigurati kvantitativne podatke.

Još jednom napominjemo kako se radi o glavnoj ocjeni na strateškoj razini za prostorni plan. Detalji koji su navedeni u primjedbi se mogu adresirati u ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu na razini zahvata, a neke od potrebnih dopuna, odnosno istraživanja, su propisana glavnom ocjenom, odnosno ušla su u plan, kako bi budući investitori bili svjesni svojih obveza.

U glavnoj ocjeni korištena je najnovija karta staništa odnosno Karta kopnenih nešumskih staništa (HAOP, 2016.).

Dodatno svraćamo pažnju na komentar izrađivača Plana vezano za podatke korištene prilikom izrade Prijedloga I. Izmjena i dopuna Plana koji je dan u prvom odgovoru.

Evropska komisija pripremila je smjernice¹ za primjenu članaka 6.3 i 6.4 DIREKTIVE VIJEĆA 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore. Cilj ove Direktive je doprinijeti osiguranju biološke raznolikosti putem očuvanja prirodnih staništa i divlje faune (članak 2.)

Cilj Direktive o staništima je održavanje povoljnog stanja vrsta i stanišnih tipova, što je Europski sud odlučio, također u presudi C-258/11², točka 36, iz koje slijedi da odredbe članka 6. stavaka 2. do 4. Direktive o staništima određuju određene posebne obveze i postupke država članica - kako je jasno iz članka 2. stavka 2. te direktive - **održavanje ili, ako je potrebno, vraćanje povoljnog statusa očuvanja prirodnih staništa i, posebice, posebnih područja zaštite**. Dalje je u točki 37 presudilo: U tom smislu, u skladu s člankom 1. točkom (e) Direktive o staništima, stanje očuvanosti prirodnog staništa je "povoljno", osobito ako je njezin prirodni raspon i područja obuhvaćena ovim područjem stabilan ili povećan i ako postoje i bit će predvidljivi struktura i funkcije potrebne za dugoročno očuvanje. Glede toga je u skladu s članom 1(e) Direktive o staništima koja „**povoljno**“ određuje kao prirodni raspon i površinu staništa koja ga osigurava stabilnim ili povećava i **ako u doglednoj budućnosti stoji vjerojatnost da će postojati određena struktura i funkcije potrebne za njegovo dugoročno očuvanje.**

Smjernice *EC Managing Natura 2000 sites*³ na stranici 27 zapisano je kada se smatra, da je prirodni habitat/ stanišni tip u povoljnom statusu kada je njegova veličina stabilna ili se povećava; kada postoje specifične strukture i funkcije. Na stranici 28 je zapisano kada se smatra, da je vrsta u povoljnom stanju, to je kada vrsta očuva samu sebe, kada prirodna rasprostranjenost vrste nije smanjena, kada će se očuvati dovoljno veliki habitat za očuvanje populacije.

Članak 6.3 određuje »Svaki plan ili projekt koji nije izravno povezan s upravljanjem područjem ili potreban za njegovo upravljanje, ali bi na njega mogao imati značajan utjecaj, bilo pojedinačno bilo u kombinaciji s ostalim planovima ili projektima, predmet je ocjene prihvatljivosti utjecaja koje bi mogao imati na ta područja, s obzirom na ciljeve očuvanja područja. U svjetlu zaključaka procjene utjecaja na područje i sukladno odredbama stavka 4., **nadležna tijela državne vlasti odobravaju plan ili projekt tek nakon što se uvjere da on neće negativno utjecati na cjelovitost dotičnog područja te, ako je to potrebno, nakon dobivanja mišljenja od šire javnosti.**«

Sud je u vezi s tim već zaključio da ta odluka uvodi postupak koji uz pomoć preliminarne procjene treba osigurati da pristanak na takve planove ili projekte **bude odobren samo ako ne utječu negativno na ovo područje** (presude C-127/02⁴, točka 34, C-239/04⁵, točka 19). Nadalje u postupku C-304/05⁶, točka 28 je bilo presuđeno: Kao što je Sud već spomenuo u tom smislu, suglasnost na plan

¹ Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites. Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC. November 2001. European Commission. http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/natura_2000_assess_en.pdf

² Predmet C-258/11, Presuda suda EU: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=hr&num=C-258/11&td=ALL>

³ MANAGING NATURA 2000 SITES. The provisions of Article 6 of the 'Habitats' Directive 92/43/EEC. European Commission, 2000. http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/provision_of_art6_en.pdf

⁴ Predmet C-127/02. Presuda suda: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=hr&num=C-127/02&td=ALL>

⁵ Predmet C-239/04. Presuda suda: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=hr&num=C-239/04&td=ALL>

⁶ Predmet C-304/05. Presuda suda: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=hr&num=C-304/05&td=ALL>

ili projekt koji se razmatra može se dati samo uz pretpostavku da su vlasti **uvjerenе sa sigurnošću** da plan ili projekt neće imati negativan utjecaj na predmetno područje kao takvo. To je tako **ako sa znanstvenog stajališta ne postoji nikakva razumna sumnja da takvi učinci ne postoje**. (Presude C-127/02, točke 56 i 59, C-239/04, točka 20). Za plan golf igrališta u studiji utjecaja na okoliš stoji da je prije izrade projektne dokumentacije potrebno izvesti istraživanja prioritetnog stanišnog tipa i ciljnih vrsta, što je već trebalo biti provedeno. Bez ovih istraživanja nije moguće biti siguran, da taj projekt neće utjecati negativno na područje Natura 2000 i sve ciljne vrste i staništa koja ova područja štite.

U smjernicama EC prezentirani su primjeri što se treba uzeti u obzir kod ocjene utjecaja plana/projekata na okoliš kod vrsta i stanišnih tipova. Preporučeni su parametri za opisivanje promjena: smanjenje stanišnog tipa ili staništa, kakav se poremećaj može očekivati za ciljne vrste (u vrijeme gradnje i nakon izgradnje), fragmentacija staništa vrsta ili staništa, smanjenje gustoće populacija vrsta.

Područje Natura 2000 Cres štiti i prioritetnu vrstu *Osmoderma eremita* i prioritetni stanišni tip 3170* Mediteranske povremene loke. Sud je odlučio u primjeru prioritetnih habitatnih tipova u C-258/11, točka 42: Takva se procjena odnosi na slučaj u glavnom postupku, u kojem je prirodno stanište na koje utječe predviđeni projekt ceste jedan od prioritetnih prirodnih stanišnih tipova definiranih člankom 1. točkom (d) te direktive kao "**prirodne stanišne tipove koji su u riziku izumiranja**", **za njihovo očuvanje je Evropska unija „posebno odgovorna“**. Dalje u točki 43: nadležne nacionalne vlasti zato **ne smiju dovoliti intervencije**, koji bi mogli trajno ogroziti ekološke značajke područja, **koji pokrivaju prioritetne prirodne stanišne tipove**. To bi bilo, između ostalog, kada bi smetnja **mogla dovesti do nestanka ili djelomičnog i nepovratnog uništavanja prioritetnog tipa prirodnog staništa na predmetnom području** (glede nestanka prednostnih vrsta odluka Komisija protiv Španije s danom 20. maja 2010, točka 21, i Komisija proti Španiji s danom 24. novembra 2011, točka 163). **Mjera ublažavanja utjecaja plana na stanište Povremene mediteranske lokve od 20 metara koridora oko lokvi sigurno nije znanstveno neopitna mjera koja ne ostavlja sumnje da će stanište ostati u povoljnom stanju.**

»Kad se u određenom području nalazi prioritetni prirodni stanišni tip i/ili prioritetna vrsta, mogu se razmatrati samo ona pitanja koja se odnose na zdravlje ljudi ili javnu sigurnost, na korisne posljedice od primarnog značaja za okoliš ili, nastavno na mišljenje Komisije, na ostale imperativne razloge prevladavajućeg javnog interesa.« **Odluka Primorsko – goranske županije o tome da je projekt golf igrališta na Mataldi strateški interes Županije ne spada u tu kategoriju budući da se ekonomski interesi ne smiju staviti ispred interesa očuvanja ekološke mreže i njene cjelovitosti.**

V slučaju C-521/12 u točki 26 sud je odlučio: Treba napomenuti, prvo, da nadležno nacionalno tijelo mora odbiti dati suglasnost na dotični plan ili projekt ako nije sigurno da nema štetnih utjecaja na integritet predmetne lokacije, kriterij pristanka predviđen u drugoj rečenici članka 6., stavka 3. Direktive o staništima, **uključuje načelo predostrožnosti** i dopušta da se učinkovito spriječe negativni učinci planova ili projekata na integritet zaštićenih područja. Manje strog kriterij za izricanje suglasnosti ne bi bio tako učinkovit u postizanju cilja zaštite područja. (slučaj Waddervereniging i Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, EU:C:2004:482, točke 57 i 58 te Sweetman i drugi, EU:C:2013:220, točka 41). Nadalje u točki 27: Stoga procjena koja se provodi na temelju članka 6. stavka 3. Direktive o staništima ne bi trebala biti manjkava i mora sadržavati sveobuhvatna, precizna i konačna otkrića i zaključke koji mogu ukloniti sve razumne znanstvene sumnje o učincima radova koji su predviđeni na zaštićenom području .

Dalje v točki 28: **primjena načela predostrožnosti** u kontekstu primjene članka 6. stavka 3. Direktive o staništima zahtijeva od nadležnog nacionalnog tijela da procijene implikacije projekta na relevantnom području Nature 2000 u svjetlu ciljeva očuvanja za to područje i uzimajući u obzir zaštitne mjere sadržane u tom projektu, kako bi se izbjegle ili minimizirale štetne posljedice koje se

mogu izravno pripisati tom mjestu kako bi se osiguralo da taj projekt ne ugrožava integritet tog područja. U stavku 29. sud je zaključio: Naprotiv, u kontekstu procjene učinaka projekta iz članka 6. stavka 3., mjere zaštite navedene u projektu ne mogu se uzeti u obzir i kako bi se nadoknadili negativni učinci ovog projekta na web-lokaciju Natura 2000.

Sud je već presudio u sličnom slučaju, u postupku predraspravnog postupka C-304/05, stavak 28. navodi: **Budući da je Sud već odlučio u tom smislu, suglasnost na dotični plan ili projekt može se dati samo uz pretpostavku da su vlasti sa sigurnošću uvjereni da plan ili projekt na predmetnom području neće biti negativno utjecao na to kao takav. To je slučaj kada, sa znanstvenog stajališta, ne postoji opravdana sumnja da takvi učinci ne postoje (vidi također Č. C-127/02, stavci 56. i 59., C-239/04, stavak 20.).**

Strateška studija također ne uključuje procjenu nulte varijante, varijantu bez izgradnje golf terena. **Europska komisija naglašava nesposobnost proučavanja nulte varijante kao jedne od ključnih slabosti u procjeni utjecaja na okoliš. citirano iz**

http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/cpvo/izobrazevanje/nikolic_21_sop16.pdf

Ova Strateška studija utjecaja na okoliš, koja je predmet ovih primjedba, ne daje odgovore na osnovna pitanja, da bi bilo moguće presuditi kako velik utjecaj će imati golf igralište na 48 ciljnih vrsta i 11 stanišnih tipova, a posebno na prioritetni stanišni tip Mediteranskih lokvi i prioritetnu vrstu *Osmoderma eremita* (barnabića).

Budući da je razvidno kako Strateška studija ne bi izdržala znanstvenu provjeru, nadležno tijelo ne bi je trebalo potvrditi.

Još jednom napominjemo kako se radi o glavnoj ocjeni na strateškoj razini za prostorni plan, te kao takva ima određene nesigurnosti u odnosu na GOEM koje se rade na razini zahvata. Glavne ocjene prihvatljivosti planskih dokumenata (SPP – strategija, planova i programa) imaju niz posebnosti u odnosu na glavne ocjene na razini zahvata. Naime, one uvelike ovise o vrsti, opsegu i pojedinosti u SPP (pogledati prvi odgovor).

Zato su u glavnoj ocjeni dane mjere čijoj primjenom, a poštujući načelo predostrožnosti, se ograničavaju mogući negativni utjecaji na ciljeve očuvanja, odnosno čuva se cjelovitost područja EM. Tako i je mjera zaštite stanišnog tipa Mediteranske povremene lokve formulirana na način da se mora ostaviti formirati zaštitna zona od minimalno 20 metara, a po potrebi, nakon propisanih istraživanja ista se može, na ocjeni na razini zahvata i povećati.

Još jednom **napominjemo kako nalazi SPUO, pa tako niti poglavlja glavne ocjene, ne prejudiciraju rezultate OPEM na razini zahvata.**